Grigore Constantinescu

Comuna

SUSENI

PITEŞTI MMXV

SUSENI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 10 sate: **Suseni**; Burdeşti; Cerşani; Chiriţeşti; Găleşeşti; Odăeni; Pădureni; Strâmbeni; Ştefăneşti; Ţuţuleşti.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 17 km.
SUPRAFAŢĂ: 51,1 km^2.
POPULAŢIE: 3.467 locuitori [1.675 M + 1.792 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Ceraşeni (Cerşani) – 1475 [6983] iunie (DRH, B, ŢR, vol. I, doc. 148)● **Gălăşeşti** – 1525 [7034] octombrie 23 (DRH, B, ŢR, vol. II, doc. 246)● **Suseni** – 1505 iunie 15 (JA).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Cerșani - iunie 1475.

Satul Suseni este atestat documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Radu cel Mare la 15 iunie 1505, prin care se confirmă „lui popa Frâncu" proprietatea asupra unor ocine în aşezare.

Sit arheologic: Existenţa unei comunităţi umane pe teritoriul actual al satului Ţuţuleşti este atestată şi prin tezaurul monetar datând din secolul al XVIII-lea, format din monede de argint turceşti, austriece şi raguzane.

TOPONIMIE:

- **Burdeşti** − toponim format pe baza eponimului *Burdea* − la origine, apelativul *burduhan* ≈ „burtă" + sufixul colectiv −*eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Cerşani** − toponim topografic evocând natura terenului pe care s-a constituit aşezarea, format pe baza apelativului regional *ceres* <cerasus> + sufixul –*ani*, care relevă originea locală a sătenilor.
- **Chiriţeşti** − toponim format din eponimul *Chiriţă* + sufixul colectiv −*eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Găleşeşti** − toponim format pe baza apelativului *galeş* (cu referire la oameni: „drăgăstos") devenit, ca poreclă, antroponimic. Potrivit tradiţiei orale, dar şi unor documente medievale, locuitorii provin din satul transilvănean *Galeş*.
- **Odăeni** − toponim social evocând existenţa unei aşezări umane anterioare, format pe baza apelativului *odaie*, cu semnificaţie istorică, întrucât, pe teritoriul Principatelor, se constituiau, în anumite zone, *odăi* („locuinţe pentru găzduirea reprezentanţilor Porţii Otomane care veneau în interes de serviciu"), deşi, în acest caz, accepţia de „construcţie izolată" nu poate fi exclusă.
- **Pădureni** − toponim topografic format pe baza apelativului *pădure* + sufixul −*eni*, care indică provenienţa locală: „oamenii de lângă pădure".
- **Strâmbeni** − toponim topografic evocând aspectul locului pe care s-a constituit aşezarea, cursul pârâului fiind, în zona satului, sinuos.
- **Suseni** − toponim topografic format pe baza adv. *sus*, cu semnificaţia de „oameni stabiliţi în partea de sus", în aria geografică locală.
- **Ştefăneşti** − toponim format pe baza eponimului *Ştefan* + sufixul colectiv −*eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Ţuţuleşti** − toponim istoric format pe baza eponimului *Ţuţulea* − atestat prin tradiţia orală; la origine, apelativul *ţuţui* ≈ „vârf, moţ", deşi apelativul *ţuţuian* ≈ „cioban din Ardeal" este, de asemenea, posibil + sufixul colectiv −*eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură populară caracteristică zonei subcolinare a judeţului Argeş. Majoritatea construcţiilor vechi de locuit prezintă un plan compus din: tindă (cu vatră şi horn) şi odaie. Faţada principală este prevăzută cu prispă pe stâlpi de lemn ornamentaţi prin cioplire. Acoperişul în patru ape este învelit cu şindrilă confecţionată din lemn de brad. Locuinţele din perioada interbelică sunt construite din ostreaţă, fiind tencuite cu pământ amestecat cu var. Peste temelia realizată din lemn masiv de stejar (cununa de pe sol denumită, local, „aşternut") se fixează, în edificarea pereţilor, cununi suprapuse, din acelaşi material. Se consemnează, în cazuri izolate, existenţa unui plan format din tindă centrală şi camere laterale, prispa fiind precedată, în zona tindei, de un mic foişor de scară, cu acoperiş în două ape, susţinut pe doi stâlpi frontali.

Portul popular se diferenţiază prin coexistenţa fotelor de Muscel şi a şorţurilor cu fond negru, vărgi şi cusături sau alesături în culorile: roşu, galben şi verde deschis, marcă a originii ardeleneşti a unora dintre locuitorii aşezării.

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, elemente de particularizare locală prezintă dansurile: Ariciul, Brâuleţul de la Suseni, Cârjalia, Dumitrica, Jianul, Orjăncuţa, Steaua.

La Suseni, s-a desfăşurat o intensă activitate artistică. Grupul satiric feminin a obţinut numeroase premii şi distincţii în concursurile de gen iniţiate pe plan judeţean şi naţional.

Târg tradiţional organizat a doua duminică după Sfintele Paşti, în satul Găleşeşti.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

Biserica de lemn «Înălţarea Domnului + «Sf. Dumitru» + «Sf. Nicolae» +Cuvioasa Paraschiva» Boereşti [1865]~ctitorită de obştea satului, pe locul unei bisericuţe de lemn; construită din „bârne cu plasuri îngrădite în interior şi exterior" •intervenţii: reparaţii curente: 1944, 1965, 1972 •pictură murală: Zamfir zugrav [1865]; restaurată de Niţă Marin [1972].

Biserica «Duminica Tuturor Sfinţilor» Burdeşti [1932-1937]~ctitorită de: preot Florea Rădoi, preot Toma Manea, Dumitrache Badea, Andrei Dumitrache, Ion Voicu, Ion Marin şi „credincioşii satului Burdeşti", pe locul unei biserici de lemn cumpărate din satul Gruiu, care se „ruinase" în 1932 •intervenţii: reparată [1964]; consolidată [1999-2002] •pictură murală: Theodor Petrescu-Tutana [1937]; restaurată de Nicu Ioana.

Biserica «Duminica Tuturor Sfinţilor» Cerşani [1883]~ctitorită de Vişan Diaconu, Gheorghe Rizescu, M. Marinescu ş. a., pe locul unei biserici de lemn „năruite" •intervenţii: 1900, 1907, 1941, 1947, 1967 •pictură murală: anonim [1883], restaurată de Andrei Köber.

Biserica «Duminica Tuturor Sfinţilor» Cerşani [1862-1867]~ctitorită de obştea satului •intervenţii: consolidări [1943, 1948, 1965] •pictură murală refăcută de Tudor Nicolae din judeţul Teleorman [1965].

Biserica «Înălţarea Domnului» Gălășești –[▲]– construită, în anul 1753, de către slugerul Gheorghe Rătescu; a fost consolidată de protopopul Stroe, în 1771; restaurări de amploare: 1902, 1928, 1933 (consolidare cu centuri metalice). Biserica are plan dreptunghiular, cu absida poligonală a altarului decroșată; pridvor deschis cu arcade în plin cintru, susținute pe două coloane libere, în zona centrală, și semicoloane angajate, lateral, în masive de zidărie. Turlă-clopotniţă heptagonală – numărul impar de laturi, uşor tronconice constituind un caz rarisim – pe tambur pătrat, deasupra pronaosului, cu scară de acces practicată în grosimea zidului nordic. Naosul se separă de pronaos prin trei arcade, iar, de altar, prin tâmplă masivă de zidărie.

Decor exterior format din brâu în formă de tor; firide arcuite, la nivelul superior; cornișe zimțate la baza turlei şi pe turlă; ancadramentul de lemn al uşii, cu arc trilobat. Pictură murală originară în frescă realizată în anul 1753; portretele votive ale „ctitorilor de refacere" din pronaos: „erei Stroe, cu fiii: Costandin, Toma; ereiţa Stanca, cu fiicele: Stana, Ioana, Anca" păstrate fragmentar. În exterior, în firidele registrului superior, sunt conservate parţial portrete de sfinţi. Pictura murală a fost „spălată cu apă şi săpun" < !> de pictorul

Nicolescu din Piteşti [1943]. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Evangheliar [1696], Triod [1768], Apostol [1774], Penticostarion [1782], Antologhion [1786], Octoih [1786], Evanghelie [1812], icoane pictate pe lemn în sec. XVIII: „IH" şi „MD" (3), două clopote din sec. XVIII şi 1811.

✚Biserica «Înălţarea Domnului» Odăeni [1860]~ctitorită de obştea satului; construită din ostreaţă, pe temelie de cărămidă •intervenţii: reparaţii [1946]; închiderea pridvorului [1966] •pictură murală originară, în stil bizantin, „armonioasă prin densitatea scenelor şi coloritul viu".

✚Biserica «Cuvioasa Paraschiva»+«Adormirea Maicii Domnului»+ «Înălţarea Domnului» +«Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil» Strâmbeni –[▲]– edificată în 1881-1883, pe locul unei biserici de lemn „ruinate"; ctitorită de către „protopărintele de credinţă" Enache Radan, soţia sa, Ioana, şi enoriaşi din Ţuţuleştii Vechi şi Pădureni. A fost consolidată cu centuri metalice, după 1918; restaurată în 1943-1944; reparată [2003]. Pictura murală originară a fost restaurată în 1944, turla Pantocratorului fiind repictată de Nicolae Stoica şi Emil Ivănescu-Millan [1945-1946]; restaurată de Mihai Mociulschi [1983]. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Apostol [1774], Evanghelie [1775], Ceaslov [1854], Mineie [1852] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX: „IH", „MD", „MDP", „SAMG", „AMD", „ÎD", „CP", „SN" ş. a.

✚Biserica «Înălţarea Domnului» + «Sf. Nicolae» Ţuţuleştii Vechi [1897]~ctitorită de enoriaşii din Ţuţuleştii Vechi şi Pădureni, pe locul unei biserici de lemn „neîncăpătoare" •intervenţii: reînvelire [1943]; electrificare [1974] •pictură murală: anonim [1897]; restaurată.

Monumente eroi: **Cerşani** [1916-1918]; autor: Kaghiorghis I. (1926) – lângă Şcoala generală Cerşani ■~ **Suseni** [1877; 1913; 1916-1918]; autor: N. Filip (1972) – lângă Şcoala generală Suseni ■~**Ţuţuleşti** [1916-1918]; autor: I. Kaghiorghis (1925) – în centrul satului.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 337 locuitori ai comunei Suseni, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [3], Campania din 1913 [5], Primul război mondial [243], Al doilea război mondial [86].

Momente de istorie locală

În cursul Primului război mondial, localitatea a fost organizată pentru apărare, subunități ale Diviziei 17 Infanterie ocupând poziții pe un aliniament din zonă la 15 noiembrie 1916. La 18 noiembrie, ostașii români s-au repliat din ordin, fără să se confrunte militar cu inamicul.

IN MEMORIAM

✪ **AMZĂR DIMITRIE CRISTIAN** [1906–Sigmaringen,1999] – filozof, filolog, sociolog, publicist. Doctor în filozofie la Berlin. Remarcabile investigaţii sociologice la: Drăguş [1929], Runcu [1930], Cornova [1931]. Colaborator al publicaţiilor: „Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială", „Aurora", „Convorbiri literare",„Credinţa", „Cuvântul", „Datina artistică, literară, socială", „Dreapta", „Fapta românească", „Fiinţa românească", „Însemnări sociologice", „Mişcarea", „Patria", „Ţara Bârsei", „Viaţa literară". Secretar de presă al Legaţiei României la Berlin [1940]; lector de limba română, Universitatea din München; fondator al publicaţiilor: „Rezistenţa. Buletinul Organizaţiei de Rezistenţă Naţională a Românilor din Germania", „Patria – Foaie românească independentă". Opera: «Rânduiala. Perspective româneşti», «Sensul pacifismului contemporan» [1930], «Sociologia şezătorii» [1930–1931], «Naţionalismul partidelor» [1937]; „Rânduiala. Perspective româneşti" (volum colectiv) [1972]; «Gând, cuvânt şi faptă românească» [2001], «Jurnal berlinez» [2005], «Rânduiala, legea lăsată lumii de Dumnezeu» [2006] ş.a. Traduce, din limba germană, «Critica raţiunii practice» [1934], de Immanuel Kant.

✪ **AMZĂR GHEORGHE** [1938-1991] – inginer horticol, doctor în ştiinţe agricole [1981]; perfecţionare în SUA. Cercetător la Institutul pentru pomicultură Piteşti [1968-1978/1982-1991]; director al Staţiunii de cercetare pomicolă Mărăcineni [1978-1982]. Opera: «Relaţii plantă-sol în pomicultură prin folosirea indicatorilor biometrici de relaţie cu condiţiile edafice» [1974]; «Corelaţii între principalii factori climatici şi cultura soiurilor de măr şi prun» [1977]; «Cultura cireşului şi vişinului în România» [1988], în colaborare.

✪ **BRANIŞTE EMANOIL** [1919-2002] – preot, profesor la Piteşti [1949-1999]. Publică inspirate articole pe teme religioase în periodicele: „Lumină pentru toţi”, „Păstorul Ortodox”, „Îndrumătorul pastoral-misionar”. Opera: «Ut omnes anum sint / Ca toţi să fim una», teza de licenţă [1943].

✪ **BRANIŞTE ENE** [1913-1984] – preot; profesor universitar la Institutul Teologic Bucureşti. Opera: «Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila» (teza de doctorat) [1943], «Tipic bisericesc» [1976], Liturgică teoretică [1978], «Liturgica specială» [1980], «Liturgica generală cu noţiuni de artă bisericească» [1985]. Autor al unor studii, recenzii şi predici apărute în publicaţii religioase.

✪ **BRANIŞTE MARIN** [1915-1996] – preot ortodox la Piteşti şi Viena. Opera: «Însemnările de călătorie ale peregrinei Egeria din sec. IV» [1982], «Patriarhi de Constantinopol prin Ţările Româneşti, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea», «Câteva ştiri despre şcolile din oraşul Piteşti înfiinţate pe lângă biserici înainte de Regulamentul Organic», «Vechile cruci de piatră din cuprinsul şi vecinătatea oraşului Piteşti», «Însemnări de pe vechile cărţi de slujbă de la bisericile din Piteşti» ş. a.

✪ **DUMITRANA FLOREA** [1937-2003] – talentat pictor amator (remarcabile peisaje inspirate din natura satului natal; portrete realiste ale unor localnici şi ale unor personalităţi culturale din Argeş); amplă activitate expoziţională.

✪ **TOMA GHEORGHE** [1909-1979], născut în Țuțulești – profesor de geografie, președintele filialei Pitești a Societății de științe geografice din România; bibliotecar, publicist. Autor al «Monografiei comunei Țuțulești-Argeș» [1963]; autor, în colaborare cu Constantin Arsene și Anton Petrescu, al «Manualului de geografie a regiunii Argeș» [1965].

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 448-449.

Gheorghe Toma– *Monografia comunei Țuțulești-Argeș* [1963]; Marius Păduraru, Gheorghe Ungureanu, Dragoş Chistol– *Comuna Suseni, judeţul Argeş. Pagini de monografie,* Piteşti, 2013, 504 p. + ilustraţii; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş.*

–[▲]– Monument istoric şi de artă

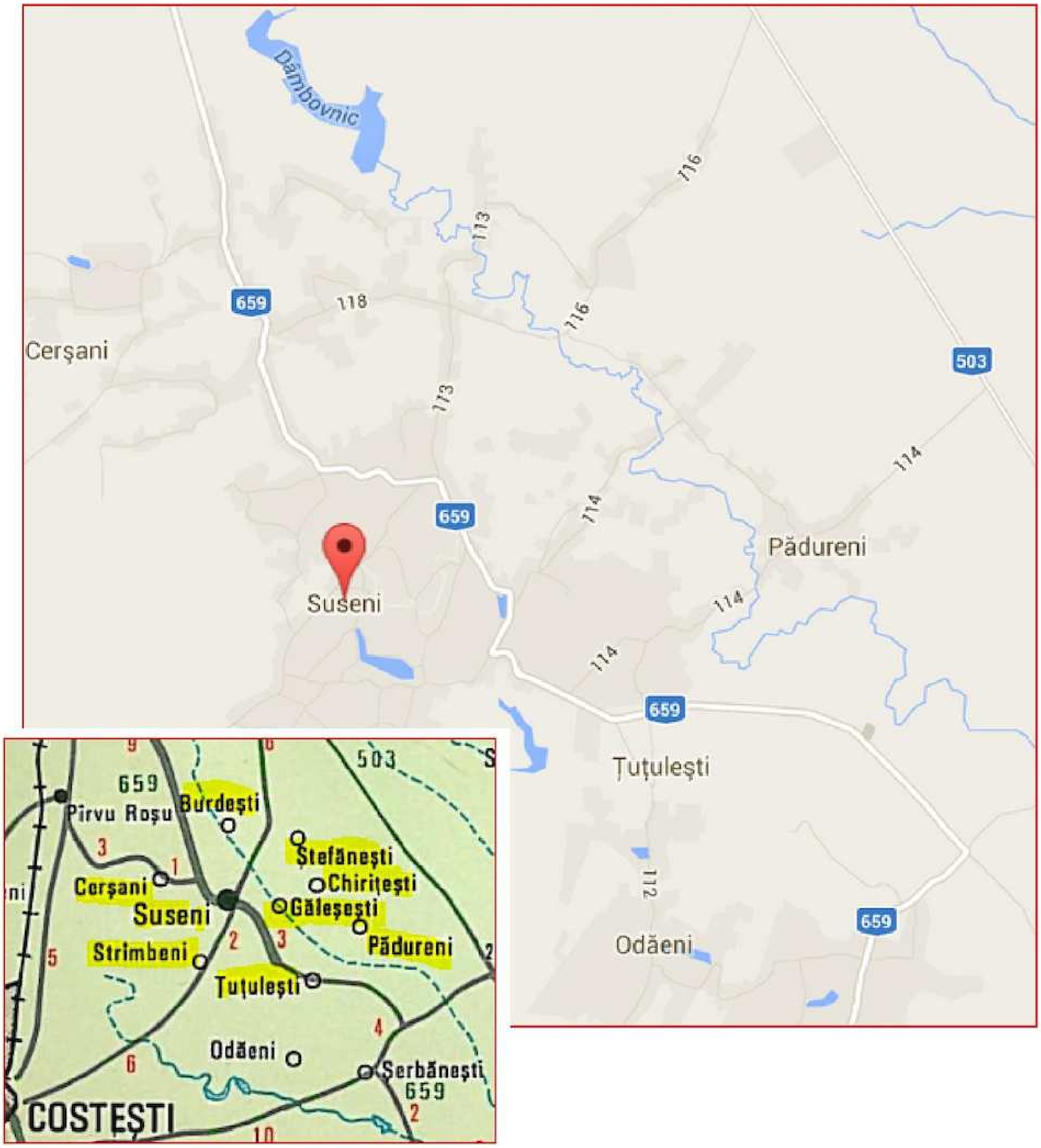
Dâmbovnic
659
118
Cerşani
113
116
503
114
Pădureni
Suseni
Țuțulești
112
Odăeni
659
503
Pirvu Roşu
Burdeşti
Ştefăneşti
Chiriţeşti
Cerşani
Suseni
Găleşeşti
Strimbeni
Pădureni
Țuțulești
Odăeni
Şerbăneşti
659
COSTEŞTI

PRIMĂRIA COMUNEI SUSENI.

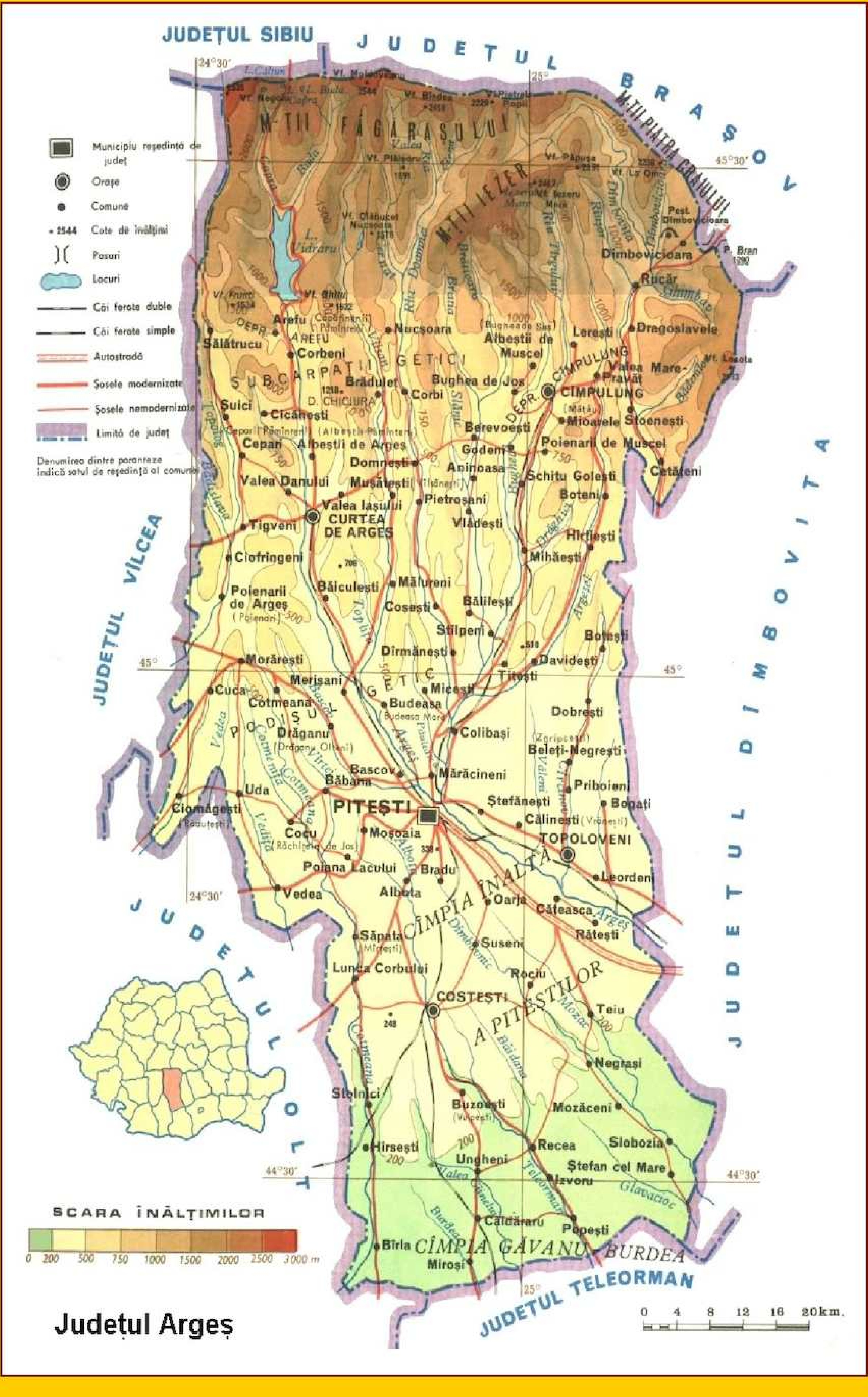

Județul Argeș